

**NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK 1958**

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK

1958

Redaktion:

GÖSTA BERG · BENGT BENGTTSSON

Redaktör: Bengt Bengtsson

Omslagsbilden återger ett stycke sidenbrokad, vävd senast 1765 av Abraham Ekstedt. Materialet är silke från "Mulbärs Plantagen vid Lunds Stad". Nordiska museet, Berchska samlingen. Se Ingegerd Henschens uppsats, sid. 47.

Tryckt hos Tryckeri Aktiebolaget Thule, Stockholm 1958

Djuptrycksplanscher från Nordisk Rotogravyr

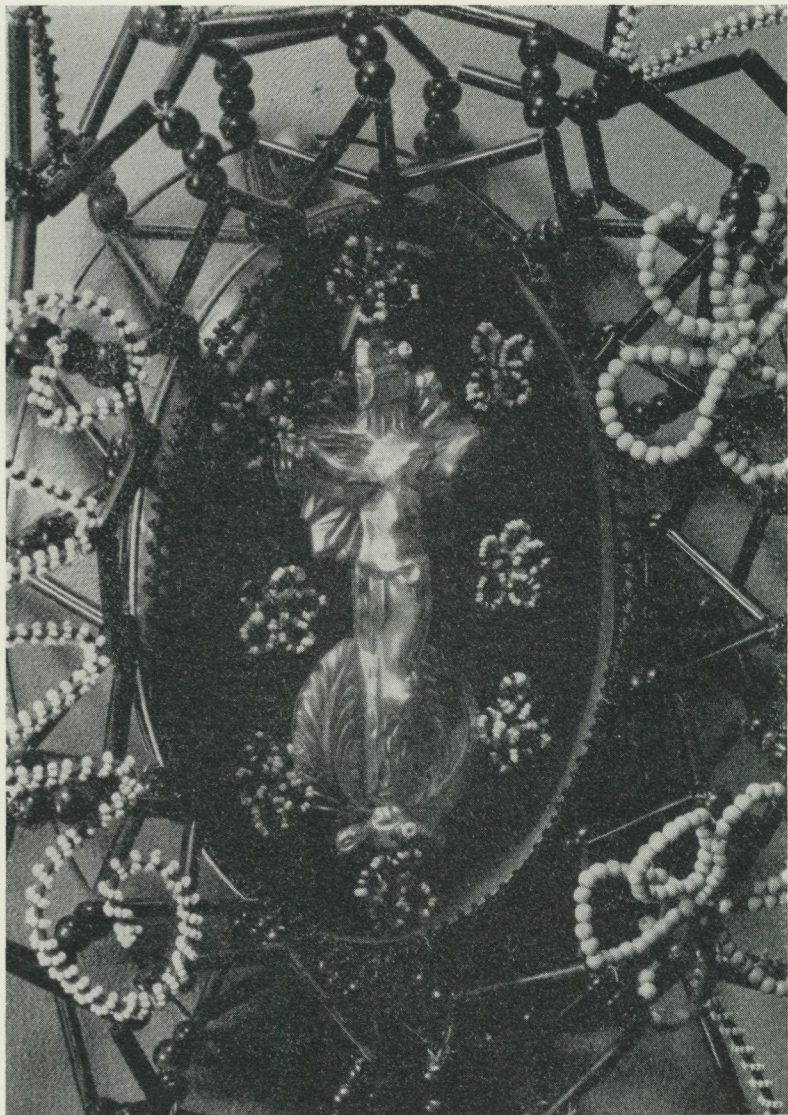
Utom en del modernt inriktade båtbyggare finns det inom området också en yrkesman av den gamla skolan, vars arbete med en ökstock kunde följas från början till slut. Utmärkande för hans metoder var bl. a. att stäv och spant gjordes av krok-vuxen ek och att furuborden blöttes och sattes "förtukt" i en primitiv spänningsanordning utmed verkstadens ena långvägg. Båtens slutliga utseende berodde mycket på det tillgängliga verkets dimensioner, även om stor hänsyn togs till brädlappar med anteckningar av måtten på vissa särskilt lyckade båtbyggen, bild 4.

Redan inom det begränsade område som hittills inventerats kan man urskilja så tydliga lokala variationer i metoder och formgivning, att man är frestad att tala om olika båtbyggarskolor. Frågan om båtbyggaryrkets rekrytering och de enskilda yrkesmännens utbildning och påverkan hör till det fortsatta arbetets viktigaste uppgifter.

FRÅN GRANNHJÄLP TILL SERVICEYRKE

av Anna-Maja Nylén

Omhändertagandet av en död och dennes begravning har skett i enlighet med bruk som i stor utsträckning har sin grund i gammal folklig sed och tro. Knappast någon annan företeelse i det mänskliga livet har på samma sätt bevarat ärvda traditioner och föreställningar. Alla de omsorger och praktiska åtgärder som kräves vid ett dödsfall har särskilt hos allmogen med en naturlig självfallenhet ombesörjts av grannarna för att hjälpa de närmast drabbade i en situation av handfallen sorg och förtvivlan. I våra dagar har denna grannhjälp i stor utsträckning övertagits av en särskild yrkesgrupp, begravningsentreprenörerna, vilka inte bara levererar kista och tillbehör utan i allt högre grad tar hand om allt det praktiska handlande som behövs i denna situation. Denna utveckling från ett släktens och grannarnas ömsesidiga bistånd till en yrkesmässigt organiserad service har skett på de sista 25—50 åren. Härigenom har en faktor tillkommit som skapar

För 20—30 år sedan var på landsbygden de s. k. pärlkransarna vanliga som hyllning vid graven, men har numera ersatts med levande blommor. Bilden återger mittpartiet av en pärlkrans med Jesus på korset i pressad metall.

nya former i stället för gamla seder som varit förknippade med ursprungliga föreställningar om döden och livet efter detta. I samarbete med Sveriges Begravningsentreprenörers förbund har Nordiska museet börjat en undersökning av hur detta yrke vuxit fram.

Vi hoppas få reda på hur yrket rekryterats, hur företagen byggts upp, hur organisationen utvecklats och differentierats och hur nya seder och former introduceras och omvandlar de rester av primitiva föreställningar som i vår rationella tid ändå lever kvar som en erinran om människans patetiska osäkerhet inför döden. Än i dag händer det att den döda får med sig stora paket med saker, som han eller hon haft i livstiden; leksaker för barn, brännvin och cigaretter, kärleksbrev osv.

En påtaglig illustration till förändringarna i den yttre utstyrseln vid begravning utgör vidstående bild som återger en gravprydnad, en s. k. pärlkrans, vars mittparti utgöres av en Kristusbild — som här — eller en ängel. De var ännu på 1920-talet ganska vanliga på landsbygden. De fästes i sorgehuset på kistlocket och avtogs, innan kistan sänktes i graven, för att sedan läggas på gravkullen. Dylika prydnader har numera gått ur bruk, i stället har de levande blommorna kommit att spela allt större roll. Den här avbildade pärlkransen och andra gravprydnader har som gåva överlämnats av AB Gunnar Nilson, Karlskrona genom direktör Sixten Elmqvist.

EN FJÄLLBY

Något om en byundersökning i Härjedalen

av Anna-Maja Nylén

Sedan några år tillbaka bedriver Nordiska museet undersökningar i byn Bruksvallarna, Tännäs socken i Härjedalen. Här bor ungefär 250 människor ca 725 m över havet i en trakt där ingen säd hinner mogna och potatisen kan klara frosten endast genom att landen lägges i starkt sluttande backar mot söder. Gräs är